

VIJEĆE ZA GENETSKI MODIFICIRANE ORGANIZME

ZAPISNIK br. 07/2010

29. listopada 2010.

sa 7. sjednice Vijeća za genetski modificirane organizme održane dana 29. 10. 2010. godine s početkom u 11,00 sati u Velikoj dvorani Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ksaver 200a.

Nazočni članovi:

Redni broj	Ime i prezime	Institucija
1.	Anita Gulam, dipl.ing.	MZOPUG
2.	mr. sc. Marijan Katalenić	HZJZ
3.	dr. sc. Jelena Žafran Novak	HZJZ
4.	dr. sc. Tibor Littvay	HRVATSKI ŠUMARSKI INSTITUT
5.	prof. dr. sc. Snježana Kereša	AGRONOMSKI FAKULTET
6.	dr. sc. Svjetlana Terzić	HVI
7.	dr. sc. Solveg Kovač	MZOPUG
8.	prof. dr. sc. Hrvoje Fulgosi	IRB
9.	Sanja Miloš, dipl. ing.	HAH
10.	mr. sc. Nevenka Gašparac, dr. vet. med.	HGK
11.	prof. dr. sc. Zoran Zgaga	PBF
12.	Ruža Meker, dipl. oec.	MINGORP
13.	doc. dr. sc. Tatjana Bakran-Petricioli	PMF

Nenazočni članovi:

1. prof. dr. sc. Ivan Pejić – Agronomski fakultet
2. mr. sc. Jagoda Munić – Zelena akcija
3. prof. dr. sc. Ante Čović – FF
4. mr. sc. Krunoslav Capak, dr. med. – HZJZ

Ostali nazočni:

1. mr. sc. Petra Cigić, dipl. ing. - MZSS
2. Anđa Puljiz, dipl. san. ing. – MZSS

Predsjednik Vijeća je konstatirao da je na sjednici nazočno 12 članova te da postoji kvorum za donošenje pravovaljanih odluka.

Predložio je nadopunu dnevnog reda kojeg su članovi dobili prije sjednice tako da se pod točkom 5. uvrsti prijedlog dr. sc. Jelene Žafran Novak o izvješću s TAIEX-ove radionice održane u Zagrebu .

Dnevni red:

1. Prihvaćanje zapisnika sa 6. sjednice Vijeća za GMO
2. Rasprava i mišljenje o amandmanu Aarhuške konvencije o sudjelovanju javnosti u odlukama vezanim za uvođenje GMO-a u okoliš
3. Rasprava o donošenju Deklaracije o obrazovanju iz područja biološke sigurnosti
4. Izvješće sa studijskog putovanja «Study Visit on Sampling of GMOs», održanog u Madridu i Barceloni, Španjolska , 20. – 24. 09. 2010. godine (mr. sc. Petra Cigić)
5. Izvješće s TAIEX-ove radionice „Enlargement/Networking Workshop on Harmonization of GMO Analysis“ koja se održavala u Zagrebu 29. – 30. rujna 2010. godine (dr. sc. Jelena Žafran Novak)
6. Razno

Zaključak:

Predloženi dnevni red jednoglasno je prihvaćen.

Kratak sadržaj tijeka sastanka:

Ad 1.)

Nakon prihvaćenog dnevnog reda predsjednik Vijeća je predložio da se prijeđe na prihvaćanje zapisnika sa 6. sjednice Vijeća za GMO.

Zaključak:

Zapisnik sa 6. sjednice Vijeća za GMO jednoglasno je prihvaćen.

Ad 2.)

Predsjednik Vijeća je pročitao mišljenje koje je dostavio Tajništvu Vijeća, o Amandmanu donesenom u Almanaty 2005. na „Konvenciju o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša“ (Aarhuška konvencija). Amandman se posebno bavi učešćem javnosti u donošenju odluka vezanih uz stavljanje na tržište GMO proizvoda i namjerno uvođenje GMO kultura u okoliš. Sva pitanja vezana uz okoliš predmet su općeg javnog interesa pa se javnosti treba dati uvid u sve relevantne informacije a posebno u tematici vezanoj uz uvođenje GMO-a. Da bi javne rasprave bile racionalne, konstruktivne i od općeg interesa, nužno je da se podigne opća razina informiranosti o tim temama kao i da se predoči jasna procjena rizika i koristi koje donosi moguća intervencija u okoliš ili uvođenje novih tehnologija. Zakon o GMO-u donesen 2005. i izmjene Zakona donesene 2009. godine, kao i podzakonski propisi usklađeni su sa Europskom regulativom i u njima je predviđeno i informiranje javnosti, uključujući i mogućnost utjecanja na donošenje odluka.

U 11:27 na sjednicu je došla doc. dr. sc. Tatjana Bakran- Petricioli.

Nakon izlaganja predsjednik Vijeća je otvorio raspravu o ovoj točki dnevnog reda.

U raspravi su sudjelovali: mr. sc. Marijan Katalenić, prof. dr. sc. Hrvoje Fulgosi, dr. sc. Tibor Littvay, doc. dr. sc. Tatjana Bakran-Petricioli, dr. sc. Jelena Žafran Novak, prof. dr. sc. Zoran Zgaga.

Zaključak:

Istaknuta je važnost objektivnog i pravovremenog informiranja javnosti o tim temama, pa je donesena odluka da se podrži prihvaćanje Amandmana o GMO-u na Aarhusku konvenciju. Iako je informiranje i učešće javnosti predviđeno na više mjesta u Zakonu o GMO-u istaknuto je da bi bilo potrebno imenovati odgovornu osobu koja će biti zadužena za vođenje upisnika GMO-a koji bi trebao objedinjavati sve relevantne informacije za informiranje zainteresiranih.

Ad 3.)

Slijedom zaključka sa prethodne sjednice Vijeća da se Vladi Republike Hrvatske upute prijedlozi i preporuke o poticanju obrazovanja iz područja biološke sigurnosti predsjednik Vijeća je predstavio nacrt Deklaracije o obrazovanju na području biološke sigurnosti koji je pripremio u suradnji s prof. dr. sc. Ivanom Pejićem.

Radni prijedlog Deklaracije o obrazovanju u području biološke sigurnosti Vijeća za GMO:

Svjedoci smo ubrzanog razvoja bioloških znanosti i primjene tih znanja kako u medicini ali i u području industrijske proizvodnje, biotehnologije i proizvodnji hrane. Uz nesumnjive prednosti, ove tehnologije nose i moguće rizike kako za okoliš tako i za zdravlje čovjeka. Mogući rizici predmet su globalnog interesa pa se uređuju međunarodnim sporazumima i standardima ponašanja koje je prihvatila i Republika Hrvatska (Konvencija o biološkoj sigurnosti, Kartagenski protokol, relevantna zakonska regulativa u EU....). Aktivno sudjelovanje u donošenju i primjeni takvih propisa, kao i odgovorno i kompetentno informiranje najšire javnosti, zahtijeva neprestano praćenje znanstvenih spoznaja i diseminaciju tih znanja na različitim razinama. Stoga Vijeće za GMO, (osnovano 24. prosinca 2008. odlukom Vlade Republike Hrvatska), donosi

DEKLARACIJU (IZJAVU)

o potrebi uvođenja sustavnog obrazovanja u području biološke sigurnosti u Republici Hrvatskoj

kojom se ističe nužna potreba za organiziranjem cjelovitog interdisciplinarnog obrazovanja iz područja biološke sigurnosti. Vijeće za GMO predlaže Vladi RH osnivanje radnog tijela na nacionalnoj razini sastavljenog od istaknutih znanstvenika i stručnjaka koje bi predložilo osnovne sadržaje i koncepciju odgovarajućih nastavnih programa. Na temelju takvih sadržaja sveučilišta i instituti razvili bi programe prvenstveno namijenjene visokom školstvu i obrazovanju specijalista, ali bi istovremeno obrazovali nastavnike i ponudili stručnu literaturu potrebnu za niže razine obrazovanja, uključujući i građanstvo. Usvojeni programi moraju proći postupak vanjskog vrednovanja (akreditacije) i biti usklađeni s preporukama i standardima UNIDO-a, UNESCO-a i FAO-a osiguravajući kvalitetno, cjelovito i ujednačeno obrazovanje u području biološke sigurnosti. Realizacijom takvih obrazovnih programa stvorila bi se nužna osnova za podizanjem rasprave o tim važnim temama na razinu koju zahtijeva razvoj novih biotehnologija.

U kraćoj raspravi o ovoj točki dnevnog reda zaključeno je da se prihvati tekst deklaracije u obliku u kojem je predložen, uz neznatne korekcije.

Zaključak:

Prijedlog Deklaracije je jednoglasno prihvaćen.

Ad 4.)

Mr. sc. Petra Cigić (MZSS) je prezentirala izvješće sa studijskog putovanja «Study Visit on Sampling of GMOs», održanog u Barceloni i Madridu, Španjolska, 20. – 24. 09. 2010.

U razdoblju od 20. - 24. rujna 2010. godine 5 predstavnika iz Hrvatske (Valentina Zoretić-Rubes, dipl. ing., mr. sc. Petra Cigić, dipl. ing., dr. sc. Jelena Žafran Novak, prof. dr. sc. Hrvoje Fulgosi i Renata Hanzer, dipl. ing.) su sudjelovali na Taiex-ovom studijskom boravku pod nazivom „Study Visit on Sampling of GMOs“ AGR IND/STUD 42520 u Španjolskoj (Barcelona i Madrid).

Studijski boravak je organiziran u suradnji s IRTA (Institut de Recerca Tecnologies Agroalimentaries) i TAIEX-om.

Studijski boravak je bio rezultat pregovora s TAIEX-om zbog zahtjeva FVO (Food and Veterinary Office) u svrhu jačanja laboratorijskih kapaciteta. Tijekom boravka organizatori su ih upoznali s načinom na koji je uređeno zakonodavstvo u Španjolskoj vezano uz genetski modificirane organizme, s uzorkovanjem, analizom i detekcijom GMO-a. Obišli su komercijalna polja s usjevima GM kukuruza u Kataloniji i pokusna polja u pokrajini Castilla la Mancha.

U Barceloni je organiziran obilazak SABQ-CRAG (Biological and chemical analysis servise from Centre for Research in Agricultural Genomics). Navedeni centar ima oko 200 zaposlenih. Jedan predstavnik iz ovog centra je član panela za GMO EFSA-e (European Food Safety Authority). Nakon toga organiziran je obilazak laboratorija koji na godinu analizira 1500 uzoraka. Zatim je posjećena postaja za istraživanje Mas Badia (IRTA)-Katalonija. Dobili su informaciju da postoje 3 stanice gdje se uzgaja kukuruz u Kataloniji: El Poal, La Vall de Bianya, La Tallada d' Emporda (Girona). U 2009. godini 51% GM kukuruza je bilo zasijano u Kataloniji (20 111 ha). Prvo je područje Lleda cca 16 000 ha, pa Girona cca 4 000 ha. Polovina svih hibrida su PR31N28, PR33P67, PR34N44. Na tržištu se nalazi 68% hibrida GM(MON810) i 32% hibrida konvencionalnog kukuruza. Odlučili su se na sijanje GM kukuruza jer su štete od kukuruznog moljca bile velike 2004. i 2005. godine, a MON810 je potpuno rezistentan na kukuruznog moljca. U područjima koja su izložena napadima kukuruznog moljca, transgenični hibridi su prihvatljiviji od konvencionalnih (najviše područje Lleda i obalnog područja Girona). 2004. godine su započeli s istraživanjima, posijali žuti GM kukuruz i bijeli konvencionalni kukuruz. Model za predviđanje GIMI (interaktivna karta konvencionalnog i GM polja) se nalazi na stranicama IRTE. Španjolska ne izvozi GM kukuruz, ne razdvajaju konvencionalni od GM kukuruza i isključivo se radi o kukuruzu za ishranu životinja.

U Madridu je smješteno Ministarstvo zaštite okoliša koje je odgovorno za monitoring polja. Prije 2 godine spojilo se Ministarstvo zaštite okoliša i Ministarstvo poljoprivrede. U Španjolskoj je biotehnologija neophodna jer im nedostaje hrane za životinje. Sve odluke temelje se na EFSA-nim znanstvenim mišljenjima. Sije se Bt kukuruz a poljoprivrednici odlučuju da li žele ili ne žele sijati GM kukuruz. U Španjolskoj je 1998. godine bilo zasijano 22 317 ha, 2009. godine 79 700 ha Bt kukuruza. Produkcija kukuruza u Španjolskoj je 4.5 miliona t, a 750 000 t je GM kukuruz. U 2008. godini je bilo potrebno uvesti 5.46 miliona t iz Francuske i Argentine. Koegzistencija je moguća uz buffer zone od 50m. Ne postoji poseban zakon za zaštitu poljoprivrednika vezano uz GMO, već vrijede opći zakoni i sve se temelji na usmenom dogovoru.

U Španjolskoj je formirana Komisija za biološku sigurnost, znanstveno i tehničko tijelo pri Ministarstvu okoliša i poljoprivrede koji postoji od 1993. godine. Komisija je savjetodavno tijelo nadležnih tijela za predlaganje vezano za potencijalne rizike na ljudsko zdravlje i okoliš, vezano uz sve aktivnosti za GMO (upotreba u zatvorenim sustavima, ispuštanje u okoliš i komercijalizacija).

Na kraju je bio obilazak Castilla la Mancha – regije u blizini Madrida u kojoj se nalaze pokusna polja za GMO testiranje/ispuštanje zbog poljoprivrednih istraživanja pod direktivom 2001/18/EC i Španjolskim zakonodavstvom.

Nakon izlaganja u raspravi su sudjelovali: prof. dr. sc. Zoran Zgaga, mr. sc. Marjan Katalenić, prof. dr. sc. Snježana Kereša, prof. dr. sc. Hrvoje Fulgosi.

Ad 5.)

Dr. sc. Jelena Žafran Novak (HZJZ) ukratko je izvijestila članove Vijeća o TAIEX-ovoj radionici „Enlargement/Networking Workshop on Harmonization of GMO Analysis“ koja se održavala u Zagrebu 29/30 rujna 2010., kao rezultat mladog članstva i suradnje GMO laboratorija HZJZ-a s mrežom europskih laboratorija za GMO (ENGL - European Network of GMO Laboratories). Radionica je organizirana preko Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi koje je bilo kontakt točka zemlje domaćina. Na radionici su sudjelovale zemlje sa područja Balkana, Bliskog istoka, Afrike, Azije. Od svih prisutnih jedino su Republika Hrvatska i Turska članovi Europske mreže laboratorija za detekciju GMO (ENGL-a). Cilj radionice je bio poticanje usklađivanja GMO analiza u regiji, a prikazan je EU zakonodavni okvir o GMO-u, kao i trenutna situacija koja se odnosi na analitičke metode i dijeljenje iskustava dobivenih od ENGL-a s predstavnicima različitih zemalja. Poboljšanje ukupne znanstvene kompetencije prilikom službenih testiranja je temelj za olakšavanje usvajanja i primjene metoda ispitivanja koja su potvrđena u ENGL. Razvoj usklađenog i jedinstvenog pristupa u GMO analizama, razumijevanje EU zakonodavnog okvira i zahtjeva koji se odnose na kontrolu i sigurnost trebali bi olakšati međunarodnu trgovinu.

U raspravi su sudjelovali: prof. dr. sc. Zoran Zgaga, mr. sc. Marjan Katalenić, dr. sc. Jelena Žafran Novak.

Ad 6.)

Tijekom sjednice predsjednik Vijeća je upoznao članove sa zamolbom Hrvatskog zavoda za toksikologiju o razrješenju člana Odbora za ograničenu uporabu GMO-a - Alke Wolf Čoporda dipl. ing i prijedlogu za izbor novog člana.

Mr. sc. Petra Cigić (MZSS) je obavijestila članove da je Tajništvo uputilo dopis Hrvatskom zavodu za toksikologiju da se obrate Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva koje će novo imenovanje i životopis dostaviti Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi.

Članovi su iznijeli primjedbu da na petom sastanku Protokola o biološkoj sigurnosti (Kartagenski protokol) održanom u Nagoyi, 11. – 15. listopada 2010. na žalost nije bio prisutan niti jedan član Vijeća za GMO kao neovisnog znanstveno – stručnog tijela Vlade Republike Hrvatske.

Predsjednik Vijeća je članove obavijestio da je prijavljen projekt G2G: „Introduction of GMO technology in Croatia: a risk/benefit study“ u okviru predviđenog projekta „Analiza socio-ekonomskih rizika i ekonomske isplativosti istraživanja i primjene tehnologije GMO iz perspektive Republike Hrvatske“. Projekt bi financirala Kraljevina Nizozemska, ali za sada o statusu prijave nema informacija.

Predsjednik Vijeća podsjetio je članove o predstojećoj obavezi izrade „Nacionalne strategije koegzistencije genetski modificiranih usjeva i konvencionalnog i ekološkog uzgoja poljoprivrednih proizvoda“ za koju je zaduženo Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja. Istaknuto je zanimanje Vijeća i želja da se upozna s tijekom rada na izradi strategije.

Pri kraju sjednice predsjednik Vijeća je upoznao članove sa izvješćima o radu koje su poslali predsjednici Odbora dr. sc. Domagoj Šimić i dr. sc. Dušica Vujaklija.

Zaključeno je:

1) Ministarstvu poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja će se uputiti zamolba za informacijom o dosadašnjem tijeku rada na izradi "Nacionalne strategije koegzistencije genetski modificiranih usjeva i konvencionalnog i ekološkog uzgoja poljoprivrednih proizvoda“.

2) Članovi Vijeća će razmatrati o prijedlogu imenovanja novog člana Odbora

za ograničenu uporabu GMO-a nakon što Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva dostavi prijedlog i životopis predloženog.

3) Vladi Republike Hrvatske će se uputiti DEKLARACIJA o potrebi uvođenja sustavnog obrazovanja u području biološke sigurnosti u Republici Hrvatskoj

Sjednica je završena u 12,30 sati.

Za Tajništvo:
Zapisničar
Anđa Puljiz, dipl. san. ing.

Zamjenik predsjednika
Vijeća za GMO
mr. sc. Krunoslav Capak, dr. med.

KLASA: 540-01/10-05/05
URBROJ: 534-08-1-5/3-10-14
Zagreb, 29. listopada 2010.